

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. IV. Propositio quarta. Licetè operatur Conscientia ex probabili opinione,
relictâ tutâ aut tutiori, etiam vbi ex hâc nullum adesse videtur agenti
incommodum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

Conscientiam autem hoc iudicium ferre potuisse, jam satis superque est probatum. At syllogismum hunc Wendrockii afferre libuit, tum ut scrupulum qui menti posset inhære, clariùs rem exponendo, eximerem: tum ut ex hâc syllogismi formâ plane illegitimâ pateat, quàm insignis sit Logicus, qui omnes passim Theologos præ se contemnit.

§. IV.

PROPOSITIO IV.

Licitè operatur Conscientia ex probabili opinione, relicta tutâ, aut tutiori, etiam ubi ex hâc nullum adesse videtur agenti incommodum.

*Tutioris
semper se-
quendam
esse sensen-
tiam ali-
qui docent.*

Tertium hoc demum est opinionum certamen, in quo probabilis probabili quidem, sed magis tutæ opponitur. Nam ut probabile sit, in casu jam sæpius repetito, licitum esse vesci carnibus in horologiorum circa horam duodecimam diffidio, diuersisque, si fas sit dicere, campanarum sententiis; tamen qui carnibus vescitur, saltem materialis peccati periculo se exponit, cuius profus exors est is qui abstinet. Ac proinde cum hæc pars sit tutior, imò tutissima, hæc videtur in omnibus amplectenda. Nemini enim non in votis esse debet, peccatum, etiam cum potest, euitare.

*Sed qua m-
uis hoc
possit ali-
quando
esse consi-
lii, non
tamen est
præcepti.*

Fateor optanda foret res. Sed non omne id quod est optabile, illicò lege Diuinâ faciendum esse præcipitur. Sanè Corinthios omnes cælibem vitam instituere optabat Paulus, imò & volebat quodammodo, *Volo enim inquit omnes vos esse sicut meipsum*, id est cælibes; & tamen id quod optabat, præceptum non esse confitetur; de *virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do.* Et quid si consilio virgo non fuerit obsecuta, an idcirco crimini erit obnoxia? minime, inquit Paulus, *Et si nupserit virgo, non peccauit.* Consilii itaque fit, materiale peccatum euitare. At nos quærimus modò, non quid consilium, sed quid præceptum ferat. Itaque, idque cum communissimâ

25.

1. Cor. 7.
v. 7.

v. 25.

v. 28.

munissimâ Theologorum sententiâ , nullum præceptum à Deo datum esse assero , quo tutior sequenda sententia præscribatur.

38. Et verò quæ demùm , probabiles inter , vocanda sit tutior sententia , non satis intelligo. Illa , inquiunt , cuius è directione si operaris , nullum subitur ne materialiter quidem peccandi periculum ; vbi alteram si sequaris , illi te committis. Sic sanè , si in casu exposito carnibus abstineas , nullum peccatum facis quæcumque demùm hora sit ; peccas autem materialiter , si sit duodecima , quantumcumque probabile sit non esse. Rursus , si probabile sit creditori te non debere ; tamen si restituis , nulli iniustitiæ committendæ te exponis ; exponis autem , saltem materialiter , si fortè debeas. Itaque & isthic abstinendum est carnibus , atque hîc faciendâ restitutio , quia nempe vtrumque tutius.

Quamvis dicatur tutior.

29. Audio quidem ista. Sed quid si vtrouque sit materialiter peccandi periculum , neque discernere possit Conscientia quid sit grauius , vtri parti tunc adhærebit ? Probabilis inquam sit opinio , peccaturum te , actionem eam si exhibeas , quam altera opinio etiam probabilis , asserit sine peccato non posse omitti. Æger es , exempli gratiâ , & quidem vi. a fert Medici sententia , non tam grauius ægrotare te vt in quadagesimâ vesci carnibus liceat ; altera verò , etiam Medici , opinio statuit , te sine magno valetudinis detrimento , ac propterea sine peccato non posse carnibus abstinere. Quid hic agat Conscientia ? in quam se partem vertet ? vtrumque peccati materialis est discrimen. Nonne in grauissimas anxietates conjicitur ? si tuta seligenda est opinio ; neutra tuta est , vtrouque materialiter peccandi euidentis est periculum. Si autem sequenda est tutior ; quis hîc facile discernet quæ sit tutior.

Non potest semper discerni qua tutior.

30. Deinde si tuta aut tutior est , in quâ nullum est materialiter peccandi periculum , jam certè inter probabiles opiniones in restitutionis materiâ , nulla tuta est opinio , ac proinde nulla tutior. Nam probabile sit , creditori debere me decem æris millia ; probabile autem etiam est non debere. Ad solutionem me obstringis tu , quod nempe tutius sit , ne materialis quidem iniustitiæ periculo sese committere. Atqui si debitum soluo , nonne creditor idem discrimen subit , & quidem cooperante me ? Non magis autem licitum est ad materiale peccatum quemquam inducere , quam idem committere. Quo igitur se vertet debitor ?

In materia restitutionis, nulla probabilis est tutior.

retinere æs non potest, ais tu, ne fortè alienum sit quod possidet. Restituere etiam ei non est licitum, ne fortè creditor ex alieno diues sit; injustæ autem possessioni, etiam ansam præbere, nefas est. Nec tandem poterit ea bona in pauperes distribuere, ne fortè alienum det. Perinde autem est, & æque graue crimen, de alieno, vt aiunt, sarcinas suas domumque instruere, & de alieno erga pauperes esse liberalem. Quid igitur aget? nam si peccat retinendo æs, iam etiam ostensum est restituendo peccare, vtpote qui causâ sit cur creditor fortassè quod suum non est, possideat. Iam verò si ne tum quidem, cum à debitore præstatur æs, quod probabili ratione videretur debere, creditor oblatum tutâ Conscientiâ potest recipere; igitur quotiescumque inter partes hinc atque hinc de possessione aut debito contententes, probabile apparet jus, vterque causâ ceciderit, cum neuter aut debitum possit repetere, aut reddere, aut si redditur retinere. Sin autem alteruter, v. g. creditor, præstitum possit retinere, eò quòd probabili ratione nixum jus habeat, neque tutiorem opinionem sequi debeat: sanè nihil est, cur non & debitor eo priuilegio gaudeat, sibi que æs, donec debitum iure euincatur, possit adscribere, & tutâ Conscientiâ retinere. Cæteris enim paribus, Charitas ordinata incipit à seipso.

31.

Præterea istud quæro, cur qui tutam aut tutiorem opinionem sequendam esse affirmant, tantopere de materialis peccati periculo euitando sint solliciti, vt propterea tantum onus in nos conijciant, cum istud à Deo nobis impositum nequidem sit, vt formalia, id est, quæ verè nobis imputentur, isto modo crimina euitemus? An enim tutiora semper adhibenda sunt remedia, castè vt viuas? tutius est abstinere à publico, tutius euitare conuiuia, tutius secum agere procul ab hominum commercio, tutius cœnobii abditis includi, aut remotis in siluis sibi & Deo viuere. An tamen id vsquam præceptum est? atqui si id non agis, infinita sunt quibus obiiceris peccandi discrimina; neque materialium dumtaxat, sed & formalium quinimò scelerum periculo immergeris. Quod si autem, ne formalium quidem criminum discrimen, quando istud certum omnino & indubitatum saltem moraliter non est, tutiora persequi neminem cogit; cur ob materialis peccati, quod etiam non certum sed probabile solum est, tanta ad tutiora confugiendi imponitur necessitas? certe

*Nullum
præceptum
obligat vt
sequat id
quod tutius
est, ne qui-
dem vt
formale
peccatum
euitetur.*

certè id prorsus fieri videtur abs re; neque tam ex Dei mente, quàm arbitrariò.

32. Denique si tutiora semper sectanda sunt, jam sanè quisquis lethali crimine se polluit, illico non modò conteri, sed & ex templò sacrâ confessione debet se eluere, neque ad vnam horam, pœnitentiam poterit sine nouo scelere procrastinare. Est enim non nemo qui hoc asserat, & denique sic agere est securius. Rursus circa Pascha, dum quatuordecim designantur Pœnitentiæ & Sacræ Communioni ab Ecclesiâ dies, quibus legi latæ satisfaciendum est, vt tutiori lex expleatur viâ, omnes omnino (omnibus enim tutiora agere præscriptum est) ipso Palmarum die obstringentur legi satisfacere, & quidè simulatque Sol illuxerit, ne non agant quod est securius, & ne fortè mortis aut alio præpediantur casu. Neque aliâ ratione ostendetur liquidò, diebus Dominicis peccari ab eo, qui non summo manè, primo quod offertur, interest Sacrificio; ac propterea de nihilo esse quod prouecto jam die ad solemniora sacra populus inuitetur aut cogatur, cui tutiori incedendum est viâ; neque enim tam diu possunt homines sacrum differre, ne vlli sese, legis non explendæ, periculo objiciant.

Probatur
denique ab
usu con-
trario
communi.

D. Bonau.

33. Plurima sunt alia quæ in hanc rem afferri possunt. Sufficit ostendisse, neque quod tutius est, semper posse secerni ab eo quod minùs tutum est, neque si secerni possit, vllâ nos lege ad id amplectendum à Deo obstringi. Vnde istud tandem cum Ioanne Sanchez, Castropolao & aliis præclarissimis Theologis asserendum est, omnes sententias probabiles in praxi esse æque tutas, neque vnam præ alterâ esse tutiorem. Sententiarum enim omnis securitas in eo est posita, quod certum sit, eam qui agendo sequitur, Deum nullo modo offendere. Securitatem autem illam cum Conscientiæ præstet quæuis opinio, dummodo sit probabilis, vt jam superùs est demonstratum; nihil prorsus est, cur non omnes æque tutæ dici possint & securæ. Non enim magis securus esse possum criminis, quàm dum certum est non peccari. Quando autem Theologi, sententiam vnam securiorem esse præ alterâ pronuntiant, id non de formalis peccati, sed de materialis incurrendi majori minoriue periculo intelligunt. Iam verò, materialis peccati periculum, dum sententia est probabilis, à Deo non attendi, neque fugiendum præscribi, sæpius dictum est.

Omnes
probabiles
sententia
in praxi
sunt æque
tuta, quo-
ad imputa-
bilitatem
culpa.

Ioan. Sãc.
in sele.
disp 44.
n. 66. Ca-
strop. de
Consc.
disp. 2.
punct. 2.
n. 3. Bos-
sius de
Con. par.
1. tit. 1, n.
137.

*Etiã ubi sine ullo incommo-
dò tutior eligi potest, non est, ne quidem sub veniali peccato eligenda.*

Est tamen non nemo & non vnus, qui quamuis fateatur, dum probabiles sunt, vtramuis sententiam à culpâ esse innoxiam, neque tutiorem esse sequendam, dum eam amplecti non possumus sine incommodo proprio vel alieno; tamen si nullum incommodum subeundum intercurrat, tutiorem partem asserat esse eligendam. Neque sine ratione id videtur affirmari. Cùm enim magnâ ex parte, ratio ob quam lex naturæ & Diuina permittit opinionis probabilis vsum & exercitium, sint incommoda grauissima quibus homines implicarentur, & à quibus sese extricare non possent, si probabiliora & tutiora tantum fas esset persequi; profectò cum cessant incommoda, id est legis ratio, videtur sanè ad tutiora assumenda lex obstringere. Si verò quanta ea sit obligatio interrogas, respondet illicò, venialis peccati incurrendi: *Major enim, inquit, nempe sub mortali, induceret consequentiam plurimarum anxietatum, nominatim pro examine cause sufficientis, ad sequendam opinionem probabilem contra tutiorem.* Ira ille. Equidem fateor eo casu, consilii id esse ita agere; præceptum tamen esse, nequidem cum venialis noxæ interminatione promulgatum, animum non induco. Nam ea ipsa anxietatum incommoda, quæ à mortali peccato absoluunt, non est quod & à veniali noxâ agentem negentur eximere. Si enim tutiorem necesse est eligere, tum cùm nullo incommodo id fit; jam sanè iterum istud incumbet oneris, vt examinandum sit sedulò, an nullum sit incommodum quod aut sibi aut aliis imminet. Rursus an illud quod occurrit, verè incommodum sit eiusmodi, quod ab agendo excuset aut non excuset; non enim à jure agendi quod probabilis dat opinio, discedere quis compellitur, nisi cuncta sedulò vtrimque sint expensa & exæquata. Quæ omnia, cùm non nisi maxima pariant rursus incommoda, numquam sine graui incommodo, aut quod adest aut quod adesse potest, vlla eligetur opinio, si tutior aliquo in casu est eligenda, sic vt peccet, etiam tantum venialiter, eam si non elegerit.

Hac autem omnia intelligenda sunt nisi alia lex intercurrat, puta charitatis, aut

Atque hæc omnia de opinione probabili, eiusque sequendæ vel fugiendæ præcepto dicta sunt. Nam si aliud quoddam præceptum aut charitatis, aut conuentionis mutuæ, aut Reipublicæ aut Ecclesiæ detrimentum intercurrerit, tum verò constat hæc omnia non habere locum; & vel tutiorem vel probabiliorem esse sequendam; præsertim si contraria opinio, nullo tuo bono, bono

34.

Scildere
Tract. 2.
de Confu.
n. 18.

35.

proximi

Vasq. in
1. 2. disp.
63. & 64.
Sanchez
disp. 4. 4. in
selectis.
Castro-P.
de Consc.
disp. 2. pu.
4. & seq.
Baldel. de
Consc. dif.
13. & seq.
Bossius de
Con. par. 1.
ti. 1. §. 12.
& seq.
Bardus de
Consc. di-
scep. 4. c.
20. & seq.
Scild. de
Consc.
tr. 1. c. 5.
Suar. 10. 3.
in 3. p. disp.
16. lect. 2.
Item de
Char. sec.
6. n. 3.

36.

proximi grauitèr officeret. Sic, quamuis sit probabile admodum, digito abluto Baptismum verè conferri, sine necessitate tamen id agere nefas est. Sic Medici, si tuta ad manum sit medicina, non est quòd probabili adhibitâ, credant se benè agere; non enim agunt ex mente ægri, qui tutâ viâ curari vult, & conuentione tacitâ, vocando medicum, id est stipulatus. Tantùm igitur de iis tractatum est actionibus, quas quisque pro se agit, & non pro personâ publicâ, aut alienis obsequiis præpositâ aut conductâ. Cæterùm quid Superior, quid Medicus, quid Judex, quid Aduocatus, quid Consiliarius, quid Confessarius, ex probabili opinione debeant aut agere aut fugere, fuse id exponunt. Vasquez, Joannes Sanchez, Castro-Palao, Baldellus, Bossius, Bardus, Scildere & alii Theologi. Istud vniuersim dico cum Suarez, *Sepè ex charitate vel iustitiâ teneri hominem præferre opinionem probabiliorem minùs probabili.* Et ex hoc capite inquit, *in sententiis ferendis sequenda semper est iudici probabilior pars.*

Nolo in re à grauissimis Theologis copiosissimè expositâ diutiùs immorari, ne rem actam rursus agam. Istud tamen dissimulare minimè debeo, neque verò possum. Mirari sanè fatis nequeo, cur aduersarii, dum aut scripto aut voce quæstionem hanc excutiunt, statum controuersie non exponant, prout ea ab auctoribus, quos impugnant, limitatur? Dissertè tradunt hi, probabiliori opinionè defertâ, licitum esse ex probabili operari, tum cum de præcepto aut lege incidit disputatio, neque certum est an lex obliget an non obliget: sic vt meram virtutem Obedientiæ Deo aut legislatori præstandæ, sine vllius tertii præiudicio, spectet hæc controuersia; v.g. an jejunandum sit necnè, an carnibus abstinendum, si probabile quidem sit abstinendum non esse, probabilius autem sit esse abstinendum. At verò si de præcepto Charitatis aut iustitiæ aliis impendendæ agitur, tum sanè probabiliorem minùs probabili præferendam esse, cum Suarez passim dicimus. Jam quæro, cur limitationem hanc dissimulent aduersarii, præsertim vbi apud ignaros controuersie sermones miscent? an vt per exempla quæ adducunt (adducunt autem ea quæ minimè controuersa sunt) populo imponant, rectè sentientibus inuidiam creent, populoque persuadeant Probabilistarum (ita eos vocant) doctrinam impiam esse, naturæ injuriam, & prout clamant *inferni monstro similem*? Hoc certè non est agere bonâ fide

*iustitia aut
Sacramen-
torum, &c.*

*Aduersarij
statum cō-
trouersie
callidè im-
mutant.*

fide: aut si bonâ fide agitur, haud parum hîc intercurrit ignorantia: cui discutiendæ vt occurram, iuuerit vnam alteramue contraria sentientis objectionem exponere, è quibus quid ad alias eiusdem farinae respondendum sit, facilis erit coniectatio. Probabiliorem itaque semper sequendam esse opinionem sic sibi persuasit Faruacqui libello nuper edito. *Quid si enim, inquit, venatori probabilius sit patrem in sepibus latere, & minus probabile sit feram latere; eritne integrum venatori insistere opinioni minus probabili, & in sepes mortiferum telum dirigere?* & paucis interjectis quæ minus rem vrgent: *Fingamus, inquit, animo, probabilius esse craterem veneno imbutum esse, minus autem probabile idcirco oppositum. Eritne cuiquam integrum & licitum opinioni minus probabili insistere, & craterem epotare?* Ita ille. At quis non videat controuersia statum hîc aut dissimulari, aut certè ignorari? afferuntur profectò ad rem quæ faciant nihil. Nam in primò casu, lex Charitatis, non patri tantùm, sed cuius homini impendendæ, telum vibrari prohibet; in secundo autem, Charitas sibi ipsi debita, vitæque conseruandæ lex naturæ indita, craterem vetat epotari. Neque hoc tantùm eo casu quo probabilius foret veneno craterem infectum, aut hominem sepibus implicari, verùm etiam quamuis probabile tantùm id esset, imò etiam si minima discriminis tanti subesset suspicio. Ad rem itaque non faciunt hæc exempla; & doctrinam, quam de probabilibus opinionibus asserunt passim Theologi omnes, minimè labefactant, quia ne specie tenus contingunt quidem. Afferantur itaque exempla, quæ nec iustitiæ, nec charitatis tertio aut sibi exhibendæ præceptis implicantur, & facile auctor hic in Theologorum quos *multos esse fatetur hoc tempore*, ibit sententiam; & sanæ doctrinæ detrahetur inuidia, cauillationibus concitata; denique apparebit monstrum non esse, sed virtutis legitimam sobolem; non distortam vitio aut nimîa docentium proteruiâ, sed placidam, rationi conformem; eam denique quæ modestè sapientium aut vultus, aut iudicia non exhorrescat.

Faruac-
qui in
disquisi-
tione
Theolog.
de pecca-
tis dubiis
confitem.
c. 8. §. 1.